

Милан КУТЛЕШИЋ*

Историјски институт
Београд

ВИЦЕАДМИРАЛ КОДРИНГТОН И БИТКА КОД НАВАРИНА 1827. ГОДИНЕ**

Апстракт: У овом раду представићемо извештај британског вицеадмирала Едварда Кодрингтона амбасадору Велике Британије у Цариграду Стратфорду Канингу у вези са битком код Наварина, као и упутства која је Кодрингтон давао својим потчињенима један дан пре него што је дошло до сукоба и размене ватре између две супротстављене стране.

Кључне речи: вицеадмирал Кодрингтон, Де Рињи, Хејден, Ибрахим-паша, Наварино.

У зениту борбе коју су Грци повели за ослобођење од Османлија 1821. године, велике силе Велика Британија, Француска и Русија су склопиле савез у јулу 1827. године са намером да посредују у мировним преговорима између супротстављених страна. Султанова ударна песница у пацификацији непријатеља била је војска египатског намесника Мехмед Алија, а предводио ју је његов син Ибрахим-паша. Својом суровошћу и немилосрдним обрачуном са цивилима, Ибрахим-паша је убрзао одлуку савезника да крену према обали Пелопонеза.¹

* milan.kutlesic@iib.ac.rs

** Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Европа и Срби (1804 – 1918) : подстицаји и искушења европске Модерне* (Ев. бр. 177031).

¹ D. Dakin, *The Greek struggle for independence 1821–1833*, London 1973; Д. Ђорђевић, *Националне револуције балканских народа 1804–1914*, Београд 1995, 26–36; В. Поповић, *Источно питање. Историјски преглед борбе око опстанка Османлијске*

Почетком октобра 1827. године савезничка морнарица је дошла до Пелопонеза и луке Наварино, где је била смештена османлијска флота. На челу савезника био је вицеадмирал Едвард Кодрингтон, искусан поморац који је учествовао у бици код Трафалгара 1805. године, где је био капетан бојног брода *Orion* и где је дао свој допринос поразу француске флоте и победи Британаца. Њему подређени били су заповедник француске флоте контраадмирал Де Рињи² и заповедник руске флоте контраадмирал Хејден.³ Британска флота се састојала од три линијска брода *Asia*, *Genoa* и *Albion*, три фрегате (ратни бродови средње величине) *Glasgow*, *Cambrian* и *Dartmouth*, и још неколико пловила. Британска флота је имала највише топова од свих савезника.⁴ Кодрингтон је био незадовољан позицијом у којој се налазио. Није му било пријатно да има за потчињене двојицу људи које није могао да санкционише у случају да га не послушају и не изврше задато наређење. У Де Рињија не само да није имао поверења, већ је гајио подозрење и према свим осталим припадницима француске нације „којима се исто није смело веровати”.⁵

Као резултат савезничке акције, Ибрахим-паша је поражен и Грци су били на путу ка остварењу свог циља. Оно што је изазвало контроверзе везано за ову битку је то што није свугде Кодрингтоново војевање дочекано са аплаузом. Војвода Велингтон и британски краљ Џорџ IV су назвали битку код Наварина трагичном грешком. Млади Бенџамин Дизраели је у свом роману *Попанила* осудио целокупну тадашњу спољну политику коју је водила Велика Британија, а Кодрингтона је подсмешљиво називао “сер Бомбастес Фуриозо”, наводећи да је испловио у журби и грешком напао британског старог савезника.⁶

У британској јавности и историографији битка код Наварина није заузимала место које јој је по важности припадало. Због спољне политике Велике Британије која је углавном била проосманска није било пожељно

царевине у Леванту и на Балкану, Београд 1928, 107–114; L. S. Stavrijanos, *Balkan posle 1453. godine*, Београд 2005, 268–274; Р. Клог, *Историја Грчке новог доба*, Београд 2000, 35–39; J. S. Koliopoulos, Т. М. Veremis, *Modern Greece. A history since 1821*, Chichester 2010, 15–27.

² Marie Henri Daniel Gauthier de Reigny(1782–1835) – заповедник француске флоте.

³ Логин Петровић ван дер Хејден (1773–1850), рођен у холандској племићкој породици као Лудвиг Сигисмунд Густав ван Хејден. Ступио је 1795. године у службу руског двора. Заповедник руске флоте код Наварина.

⁴ С. М. Woodhouse, *The Battle of Navarino*, London 1965, 55–71.

⁵ Исто, 57.

⁶ М. Ковић, *Дизраели и Источно питање*, Београд 2007, 34.

наглашавати један од ретких тренутака када су Велика Британија и Османлије били на супротним странама. Битка код Наварина је, после битке код Трафалгара, највећа поморска битка Велике Британије на европском континенту у деветнаестом веку, а требало је сачекати више од 130 година да би се појавила нека монографија о њој.⁷ Едвард Кодрингтон је поделио судбину свога дела. Он није слављен као његов учитељ Нелсон, иако је био подједнако успешан поморац у служби свога краља.⁸

Значај ових докумената је у томе што нас непосредно уводе у војничке одлуке и стратегију једног од најбољих поморских официра деветнаестог века, као и у саму срж војевања. Кодрингтоново упуство за постављање борбених бродова и деловање у случају нужде били су одлучујуће стратегије које су довеле до победа за грчку независност, која је подстакла и остале балканске народе да се изборе за слободу и преобликују своју будућност.

FO 78/157, Вицеадмирал Едвард Кодрингтон – Стратфорд Канинг, 20. октобар 1827. година, 21 h 30 min, брод *Азија*, лука Наварино.⁹

Sir,

I have the honor of informing Your Excellency that my Colleagues, Count Heyden and Chevalier de Rigny, having agreed with me in the necessity of coming into this port to induce Ibrahim Pasha to retire to Alexandria or at all events to restrain from the brutal war of extermination, which he has been carrying on since his return here, the whole combined squadron entered the port about two o'clock this afternoon. Although there was strong evidence of preparation for battle, the *Asia*, *Genoa* and *Albion* were suffered to take their anchorage amongst the Turkish ship and Moharem Bey¹⁰ sent me word, there would be no opposition. But upon the boats of the *Dartmouth* approaching one

⁷ С. М. Woodhouse, *нав. дело*.

⁸ Хорације Нелсон, први виконт Нелсон (1758–1805) – прослављени британски поморски официр за време ратова које је Велика Британија водила против Наполеона Бонапарте. Рањен је у бици код Трафалгара 1805. године и преминуо је од последица повреда.

⁹ Документи се налазе у Националном архиву у Лондону.

¹⁰ Заповедник османске фрегате *Guerrière*.

of the fireships, several of her people were short with musketry, which she of course returned in defence. We still retained our fire to see if this was mere accident. But shortly afterwards a firing from great guns was opened in different parts and the battle became general. Almost all the ships of the line have suffered considerably but I have the pleasure of informing Your Excellency that the Turco-Egyptian fleet is annihilated.

A great many have blown up and several have been sunk and the harbour is so covered with wreck, that I imagine such a scene has, scarcely ever, been before unithsdg. It is highly gratifying to me to assure Your Excellency that the conduct of my colleagues and the brave men under their command, has been admirable. The greater part of our ships must of necessity must go to Malta immediately they can be got in a state sufficient for the voyage. Admiral de Rigny's ship must go thence to Toulon and *the Asia*, if not the other two English ships of the lines also, must go to England.

I have the honour
(signed) Ed. Codrington

**ФО 78/162, Вицеадмирал Едвард Кодрингтон,
инструкције о постављању савезничке флоте у луку Наварино,
19. октобар 1827. година, брод *Азија*, Наварино.**

Instructions as to the manner of placing the combined fleet in the port of Navarino. It appears that the Egyptian ships in which the French officers are embarked are those most to south east; it is therefore my, with that His Excellency Rear Admiral the Chevalier de Rigny, should place his squadron abreast of them. As the next in succession appears to be a ship of the line with the flag at the main, I propose placing the *Asia* abreast of His with *Genoa* and *Albion* next to the *Asia*; And I wish that His Excellency Rear Admiral count Heyden will have the goodness to place His squadron next in succession to the British ships of the line. The Russian frigates in this case can occupy the Turkish ships next in succession to the Russian ships of the line; The English frigates forming alongside such Turkish vessels as may lie on the western side of the harbour abreast of the British ships of the line. And the French frigates forming in the same manners, so as to occupy the Turkish frigates sea abreast of the French ships of the line.

If time permit before any hostility is committed by the Turkish fleet, the ships are moor with strings on the signs of each anchor.

No guns to be fired from the combined fleet without a signal being made for that purpose, unless shot shall be fired from any of the Turkish ships, in which case the ships so firing are to be destroyed immediately.

The corvettes and brigs are under direction of captain Fellowes¹¹ of the Dartmouth to remove the fire vessels into such a position as will their being able to insure any of the combined fleet.

In case of regular battle ensuring and creating any of that confusion which must naturally arise from it, it is to be observed that in the words of Lord Nelson “No captain can do very wrong who places his ship alongside that of an enemy.”

Signed
Edward Codrington

¹¹ Томас Феллоуз (Thomas Fellowes, 1778–1843) – Капетан британског брода *Dartmouth*.

Milan KUTLEŠIĆ

**VICE ADMIRAL CODRINGTON
AND THE BATTLE OF NAVARINO IN 1827**

Summary

This article presents two letters of British Vice Admiral Edward Codrington related to the Battle of Navarino. The first one is the report to the ambassador of Great Britain in Constantinople Stratford Canning and the second one are Codrington's instructions to his subordinates one day before the battle. The Battle of Navarino was fought in the Bay of Navarino in southwestern Peloponnese on 20 October 1827. The coalition of Great Britain, France and Russia initiated an action to prevent atrocities against the Greeks committed by the army of Ibrahim pasha, the son of Egypt pasha Mehmet Ali who was the vassal of sultan Mahmud II. Vice Admiral's letters present to us the essence of military service of the time, as well as crucial moments in the event that shaped the picture of the Balkans in the period that followed.

Keywords: Vice Admiral Codrington, de Rigny, Heyden, Ibrahim pasha, Navarino.

Чланак примљен: 30. 04. 2015.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 15. 09. 2015.